

YABANCILARA ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE YAYGIN İFADELERİN ROLÜ: KUR'ÂN'DA HARF-İ CERLER İLE KULLANILAN FİİLLER ÖRNEĞİ

The Role of Common Expressions in Arabic Teaching for Foreigners: The Example of Verbs Used
With Huruf Al-Jarr in The Qur'an

Makû İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3 (1): 120-139, 2022

Yaser KARMAN*

Hasan SOYUPEK**

* Yaser Karman, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

** Prof. Dr. Hasan SOYUPEK, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı, Isparta/Türkiye (Bu makale birinci yazarın doktora tezinden türetilmiştir.)

Anahtar Kelimeler

Yaygın fiiller, harfi cer, harfi cerle müteaddi fiiller, Arapça öğretimi, harf-i cerlerin anlamları

Key Words

Common verbs, Harf Al-Jarr, transitive verb with harf al-jarr, Arabic teaching, the meanings of huruf al-jarr

Corresponding Author

Yaser KARMAN
karmanyaser7@gmail.com

ORCID

0000-0002-2599-382X

Second Author

Hasan SOYUPEK
hasansoyupek@sdu.edu.tr

Özet

Yabancı dil öğretiminde yaygın kelimeleri kullanmak öğretmen ve öğrenci açısından süreci kısaltmakta ve kolaylaştırmaktadır. Birçok eğitim kurumunda yabancı dil öğretiminde yaygın kelimelerin listelenmesi ve kullanılması tavsiye edilmiştir. Eğitim sürecinde bu kelimelerin belirli bir plana göre hazırlanmış kısa ve anlamlı cümleler örneğinde öğrenciye sunulması gerektiği vurgulanmıştır. Arapça'da yaygın kullanılan kelimelerin listesini çıkararak ve dil öğretiminde bu kelimelerin öneminden bahseden ilk kişi Câhız (öl. 255/869) olarak kabul edilir. Câhız bazı kelimelerin diğerlerinden daha fazla kullanıldığına, dolayısıyla dil öğreniminde bunlara daha fazla ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmiştir. Arap dili öğreniminde bu konuda ihtiyaç duyulan hususlardan biri fiillerin kullanımının öğrenilmesidir. Zira Arapça'da her fiil her harfi cerle kullanılmadığı gibi; kullanılan her harfi cer fiilin manasını etkilemektedir. Dolayısıyla kast edilen anlamın doğru ve tam bir şekilde aktarılması için Arap dil tarihinde kalıplaşmış kullanımları iyi bilmek gerekmektedir. Kur'an bu konuda başvurulabilecek en önemli kaynaklardan biridir. Zira Kur'an'ın farklı coğrafyalardaki muhtelif Arap toplumları tarafından yüzlerce yıl nesilden nesle aktararak okunduğu düşünüldüğünde bu önem daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü Kur'an bu toplumlar arasında ortak bir dil kullanımı sağlamaktadır. Üstelik Arap olmayan ancak kutsal metinlerini anlamak için Arapça öğrenen Müslümanlar da bu ortaklığın bir parçasıdır. Dolayısıyla Kur'an'da geçen fiillerin hangi harfi cerlerle kullanıldığını bilmek, Arapça öğrenimi açısından ehemmiyet arz eder. Bu çalışmada Kur'an'da hangi

fiilin hangi harf-i cerle kullanıldığı bir tablo ile ortaya koyulacaktır. Amaç ilgili kullanımın grafik halinde görülmesi ve dil öğreniminde yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesidir. Aynı zamanda bu tablo konuya dair ileride yapılacak akademik çalışmalara özellikle istatistiksel anlamda kaynaklık edecektir.

Abstract

Using common words in foreign language teaching shortens and facilitates the process for teachers and students. It has been recommended to list and use common words in foreign language teaching in many educational institutions. It was emphasized that these words should be presented to the students in the form of short and meaningful sentences prepared according to a certain plan during the education process. The first person to list the commonly used words in Arabic and to talk about the importance of these words in language teaching is considered to be Jahiz (d. 255/869). Jahiz drew attention to the fact that some words are used more than others, so they are needed more in language learning. One of the issues needed in learning the Arabic language is to learn the use of verbs. Because in Arabic, not every verb is used with every letter; Each letter used affects the meaning of the verb. Therefore, in order to convey the intended meaning accurately and completely, it is necessary to know the stereotypes in the history of the Arabic language. The Qur'an is one of the most important sources that can be consulted in this regard. This importance is better understood when it is considered that the Qur'an has been read by various Arab societies in different geographies for hundreds of years. Because the Qur'an constitutes a common language use among these societies. Moreover, non-Arab Muslims who learn Arabic to understand their scriptures are also part of this partnership. Therefore, knowing the letters used in the verbs in the Qur'an is important in terms of learning Arabic. Due to the related importance, in this study, which verb is used with which harf al-jar in the Qur'an will be revealed with a table. The aim is to see the related usage in graphic form and to be a source for the studies to be done in language learning. At the same time, this table will be a source for future academic studies on the subject, especially in statistical terms.

Giriş

Kur'ân'ı Kerim Allah Teâlâ'nın Arapça olarak indirdiği mu'ciz bir kitaptır. Mu'ciz olması hasebiyle beyan ilmine dair Arapça'nın en önde gelen örneğidir. Aynı üslupla benzer ifadeleri getirme konusunda Araplara meydan okumuştur. Kur'ân'ı Kerîmde'ki fiillere bakıldığında beraber kullanıldığı harfler sebebiyle anlamları değişen birçok fiilin bulunduğu görülmektedir. Bu durum sadece Arapça'ya has değildir. Benzer şekilde dünya dillerinin çoğunluğunda edatlarla beraber kullanılan ve manaları değişen fiiller bulunmaktadır.

Bu çalışma Kur'ân'da harflerle beraber yaygın olarak kullanılan fiilleri ve bu fiillerin Arapça öğretimindeki rolünü ele almaktadır. Fiillerin harfi cerlerle ilişkisini, söz konusu ilişkinin nasıl yeni anlamlar doğurduğunu tespit etmek ve bunların içerisinden yaygın kullanılanların listesini oluşturmak yabancılara Arapça öğretiminde büyük kolaylık ve katkı sağlayacaktır. Nitekim dilci kimliği ile ön plana çıkan Câhız (ö. 255/869) bazı kelimelerin diğerlerinden daha fazla kullanıldığını dolayısıyla bunlara daha fazla ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Ona göre ancak konuşulan veya yazılan cümleler toplanıp tahlil edilerek incelendiği takdirde, en fazla kullanılan yani en çok ihtiyaç duyulan kelimeler tespit edilebilir¹

¹ Câhız, Amr b. Bahr, *el-Beyân ve't-tebyîn*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun (Kahire: Mektebetü'l-Hâneci, 1998), 1/22.

Dil eğitimi veren kurumlarca ve ilgili konferanslarda yaygın kullanılan kelimelerin önemi vurgulanmaktadır. Nitekim 1959 yılı 21-25 Eylül tarihleri arasında Madrid’de yapılan bir sempozyumda bu yönde tavsiyeler verilmiştir. Sempozyuma İngiltere, Fransa, Birleşmiş Milletler, İtalya, Almanya, Hollanda, İspanya, Mısır ve Suriye gibi ülkelerden Arapça eğitimi veren çeşitli uzmanlar katılmıştır. Sempozyumun sonunda ulaşılan kararlardan bazıları şunlardır:

Yaygın kullanılanlar arasından seçilmiş üç bin kelimededen oluşan iki kısımlık bir liste hazırlanacaktır. Birinci kısım, en yaygın ilk bin kelimededen oluşan ikinci kısım ise geri kalan iki bin kelimededen oluşan kısımdır. Listenin faydalı olabilmesi için öğrencilerin bu kelimeleri anlamlı kısa cümleler içinde kullanmaları gerekmektedir. Sadece kelimelerin ezberlenmesi veya bu kelimelerin kısıtlı cümlelerde kullanılması bir fayda sağlamamaktadır.²

Bu çalışma, Arapça öğrenenlere yönelik olup, başlangıç seviyesinde olanlara ve İlahiyat fakülteleri hazırlık sınıfı öğrencilerine harf-i cerlerin fiillerle kullanımı sırasında asli manalarının öğretilmesini hedeflemektedir. Kanaatimizce asli manaların dışında kalan anlamlar ikinci aşamada ve hazırlık sınıfından sonra sunulmalıdır.

Hemen hemen bütün dillerde fiillerin edatlarla beraber kullanımı yaygın bir durumdur. Ancak bu fiillerin kullanımları dillere göre farklılık göstermektedir. Yani fiillerin kullanım şekli ve harfi cerlerin türü bakımından benzer diller olabildiği gibi farklı diller de bulunmaktadır. Çünkü bu tür fiillerin kullanımı o toplumun kendi özelliklerine göre şekillenmektedir. Yabancı dil öğreniminde ana dili iyi bir şekilde bilmek önemlidir. Çünkü kişi öğrendiği dili ana diline kıyaslayarak ana dilini o dile tatbik eder; konuşma, yazma ve anlama noktasında yardım alır. Harfi cerlerle beraber fiillerin kullanımı, yabancı dil öğrenmedeki karşılaşılan sorunlardan biridir. Hatta bu hususta çok fazla hata yapıldığı için en önemli sorunların başında gelmektedir.³

Harf-i cerler, ana dilleri farklı olmasına rağmen bütün öğrenciler için bir sorun ve zorluk teşkil etmektedir. Bu zorluk, şu sebeplerden kaynaklanmaktadır:

- Harfi cerlerin fazla olması
- Harfi cerlerin manaları
- Harfi cerlerin kullanım şekilleri
- Harfi cerlerin görevleri

Bu zorluklar öğrencilerin kullanımına şu şekilde yansımaktadır:

- İhtiyaç duyulmayan yerlerde çok fazla harfi cer kullanılması
- Harfi cerlerin kullanımında hata yapılması
- Harfi cerin yerine başka bir harfi cerin kullanılması
- Fiillerin harfi cerlerle müteaddi yapılmasında hatalar

² el-Hadîdî, Ali, *Müşkiletü ta’lîmi’l-lügati’l-Arabiyye li ğayri’l-Arab*, (Kahire: Dâru’l-Kâtibi’l-Arabî, 1966), 77-83.

³ İsmail Yasir; Raziye bintü Salih, “el-Ef’âlü’l-Arabiyyetü’l-müteaddiyye bi’l-harf min minzârî’l-lügati’l-ecnebiyye, el-lügatü’l-Mâlîziyye enmûzecen”, *Mecelletü’t-Tecdîd*, 41/165 (2017).

Mesela ana dili Arapça olmayan öğrenciler dua etmeyi kastederek دعا fiilini على harfi ile birlikte kullanabilmektedir. Ancak söz konusu kullanım kastedilen anlamın aksine beddua etmek demektir. Oysaki Arapça دعا عليه ve دعا له fiillerinin kullanımlarını ayırmıştır. Öğrenciler arasında bu örnek gibi yaygın olan hataların kanaatimizce temel iki sebebi bulunmaktadır.

1. Dillerin benzer yapıda olması ve ana dildeki tecrübenin Arapça'ya aktarılması.

2. Arapça'nın kendi yapısı ve fiillerin hangi harfi cerlerle ne tür manalar doğurduğunun bilinmemesi.⁴

Arapçada fiillerin hangi harfi cerlerle ne tür manalar doğurduğunun bilinmemesi yeni Arapça öğrenenlerin birçoğu için yanlış kullanıma sebep olmaktadır.⁵

Harf-i cerlerin tamamının Türkçe'de karşılığının bulunmaması, karşılığı olanların da zaman zaman anlamlarının farklılık göstermesi Türk öğrenciler için bu harfi cerleri anlamada ve kullanmada zorluk oluşturmaktadır. Bu sebeple diğer diller de dahil olmak üzere yabancı dil konuşmak isteyenler şu hususlara dikkat etmelidir:

1. Sözlüklerden belirli bir miktar kelime ezberleyebilmesi ve bunları dilin kendi üslubu içinde doğru bir şekilde kullanabilmek.

2. Dilin kendi içindeki mantığını kavrayabilmek. Çünkü bu hem dili doğru konuşmada hem de doğru anlamada yardımcı olmaktadır.⁶

Yukarıda bahsedilen hususlara ek olarak fiillere de hakim olmak önemli bir unsurdur. Çünkü fiiller bir dilin en temel yapıtaşdır.

2- Fiil

Fiiller hayatın her aşamasına dair hareket ve eylem bildirmesi sebebiyle dilde önemli bir role sahiptir. Cümlelerin öğeleri arasında anlamın en önemli kısmını ifade ettiği için diğer öğelere kıyasla daha ön plandadır. Bunun yanı sıra diğer öğeler arasındaki bağlantıyı sağlayan da fiillerdir.⁷ Bundan dolayı İbnü'l-Kûtiyye (ö. 367/977) şu ifadeleri kullanmaktadır: *"Fiiller kelamın çoğunluğunun bina edildiği asıllardır. Bu sebeple alimler fiili ebniye diye isimlendirmişlerdir. Fiilleri bilmekle birçok Kur'ân ve hadis ilmine dair delillendirme yapılabilir."*⁸

İfadede Fiilin Baskın Olması

Her dilin kendine has özellikleri ve vasıfları bulunmaktadır. Aynı şekilde diller ve insanlar arasında ortak yönler bulunmaktadır. Toplumun düşünce ve anlayış yapısı konuştuğu dilin kelimelerine yansımaktadır. Hatta bu yansıma sayesinde kelimelere bakılarak o toplumun tabiatına ve birtakım özelliklerine dair ipuçları elde edilebilir. Çünkü toplumun duygu, düşünce, his, ahlaki kavramları ve bilgileri kelimelerde toplanmıştır. Arapça, diğer dillere

⁴ Hassân Temmâm, *el-Ahtâu'l-lüğaviyyetü't-tahrîriyye li-tullâbi'l-müstevi'l-mütekaddim fi Ma'hedi'l-Lüğati'l-Arabiyye bi Câmiati Ümmi'l-Kurâ* (Irak: Vizâretü't-Ta'lîmi'l-Âli, t.y), 150-151.

⁵ Hasan Ömer Yusuf Ukâşe, *Nazmu'l-Arabiyye nahve tasvîfin cedid fi mukteza ta'lîmi'l-Arabiyye li'n-nâtîkine bi ğayrihâ*, Doktora Tezi, (Umman: Ürdün Üniversitesi, 2001), 208-209.

⁶ Rummâlî, Memduh Abdurrahman, *Devru harfi'l-cer fi tahvîli'l-terkib ve eseruhu fi nakli'l-vazîfeti'n-nahviyye*, (Mısır: Minya Üniversitesi, ty.), 6.

⁷ Davud, Muhammed Muhammed, *ed-Delâlet ve'l-hareket*, (Kahire: Dâru Ğarîb li't-Tibâa ve'n-Neşr, 2002), 32.

⁸ İbnü'l-Kûtiyye, Muhammed b. Ömer b. Abdilaziz, *el-Ef'âl*, thk. Ali Fûde, (Kahire: Mektebetü'l-Hâneci, 2. Baskı, 1993), 1.

nazaran topluma daha fazla nüfuz etmiş bir dildir. Nitekim Araplar dilde ileri seviyeye ulaştıkları için beyan toplumu haline gelmişlerdir ve onlara göre söz, eylem gibi olmuştur.⁹

Bundan dolayı Arap düşüncesi, fiil cümlesinin asıl ve yaygın olmasını gerektirmektedir. Aynı şekilde Arapların yaşam tarzları ve fitratları, günlük olaylar içerisinde hadiselerle önem vermeye yöneliktir. Onlar genellikle bir işi veya oluş bildiren cümlelerde yüklemi, özne, tümleç ve nesne gibi öğelerden önce kullanmaktadırlar. Başka bir deyişle Arapça'da fiil cümlelerinde fiil, fail ve meful gibi öğelerden önce zikredilir. Bu durumu, Arapların bir hadisenin etken ve edilgen taraflarını haber vermeden önce bizatihi hadiseyi bildirmeye önem vermeleri şeklinde yorumlamak mümkündür. Bunların yanı sıra amaç faili belirtmek veya fail hakkındaki bir şüpheyi ortadan kaldırmak olduğu zaman isim cümlesi kullanmışlar ilk önce faili söylemişlerdir.¹⁰

Fiilin ifadede baskın bir rol oynaması sadece Arapça'ya has bir özellik değildir. Sâmi dillerinde de benzer durum görülmektedir. Fiil her şeydir. Cümle fiilden oluşur; fiil, isim ve harfe boyun eğmez.¹¹

Arapların tabiatı muhatabın ihtiyaç duyduğu hususları önce söylemeye yöneliktir.¹² Kendisi de bir Arap ve dil bilgini olan Sîbeveyh (180/796) bu konuda şöyle demektedir: “*Sanki Araplar kendilerince beyan edilmesi daha önemli ve elzem olanı takdim ediyorlar.*”¹³

Arapça köklü bir dildir ve hayatın içinden beslenerek hareketleri/eylemleri kaydetmiştir. Diğer dillerin birçoğu ise Arapça'ya kıyasla modernidir ve konuya yani faille önem verme gibi bir mantık üzerine kuruludur. Bu sebeple cümleler faille başlamaktadır.¹⁴

Arapların cümleye fiil ile başlamalarında tehlikeler ve endişelerle dolu bedevî hayatı yaşamalarının büyük etkisi olduğu söylenebilir. Bu sebeple failden önce doğrudan olayı söylemeye önem vermişlerdir. Nitekim سطا الذئب “Kurt saldırdı”, أعارت قبيلة بني فلان “falanca kabile hücum etti, saldırdı” ve نضبت البئر “kuyu kurudu” gibi tehlike bildiren olayları anlatan cümleler bu duruma örnektir. Fiil, zaman ve olayı içermektedir. Araplar failden önce olayı ve zamanı haber vermişlerdir. Çünkü fail, olay ve zamana nispeten basit ve tek bir manayı içermektedir.¹⁵ Yani diyebiliriz ki faili önce belirtmeyi gerektirecek bir saik olduğu zaman önce faili söylemişler bunun dışında önce fiille başlamışlardır.

Bahsedilen bu sebeplerden dolayı fiil cümlesinin en önemli öğelerinden biridir. Nitekim fiil cümlesi, içinde birçok anlamı barındırdığı için başlı başına bir zenginliktir. Konumuna veya

⁹ Mübarek, Muhammed, *Fıkhü'l-lüğâ ve hasâisü'l-Arabiyye*, (Dimeşk: Dâru'l-Fikir, 2. Baskı, 1964), 246-247.

¹⁰ Cârîm, Ali, “el-Cümletü'l-fi'liyye esâsu't-ta'bir fi'l-lüğati'l-Arabiyye”, *Mecelletü Mecmai'l- Lüğati'l-Arabiyye*, 7/347 (1953).

¹¹ Valfnoson, İsrail, *Târîhu'l-lüğâti's-Sâmiyye*, (Kahire: Matbaatü'l-İ'timâd, 1. Baskı, 1914), 15.

¹² Cârîm, Ali, *el-Cümletü'l-fi'liyye esâsu't-ta'bir fi'l-lüğati'l-Arabiyye*, 348.

¹³ Sîbeveyh, Amr b. Osman, *el-Kitâb*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, (Kahire: Mektebetü'l-Hâneçî, 2. Baskı, 1982), 1/34.

¹⁴ ez-Zeabbelâvî, Salahuddîn, *el-Fi'l târifuhû ve aksâmuhû ve evvâbuhû şe'nuhû fi't-tâbî*, (Dimeşk: Mecelletü't-Türâsî'l-Arabî, 1989-1990), 40.

¹⁵ Cârîm, Ali, *el-Cümletü'l-fi'liyye esâsu't-ta'bir fi'l-lüğati'l-Arabiyye*, 7/ 349-350.

beraber kullanıldığı harfi cer ve edatlara göre anlamı değişmektedir. Cümle kurarken fiillerin kullanımındaki hatalar veya zorlukların en önemli sebeplerinden biri bu zenginliktir.¹⁶

3- Diğer Dilleri Konuşanlar İçin Arapça Öğretiminde Yaygın İfadelerin Kullanılması

Arapça öğretimi ile meşgul olanlar, yabancılara Arapça öğretiminde nasıl bir metot takip etmek gerekir? sorusunun cevabını aramaktadır. Bu sorunun cevabı İbn Haldun'un (808/1406) şu ifadelerinde bulunmaktadır: *"Dil öğrenimi diğer melekeler gibi bir melekedir. Bu melekeyi elde etmenin yolu ise Arapların şiiirlerde ve nesirlerde kullandıkları ifadeleri, ayetlerdeki ve hadislerdeki kullanımları ezberlemektir. Bu ezber sayesinde o kişi sanki Arapların arasında büyümüş biri gibi olur. Ne kadar çok ezberlenip kullanılırsa o kadar iyi olur."*¹⁷

Bu sebeple dil öğretiminde şu hususlara dikkat etmek gerekmektedir.

1. Yaygın kullanım örneklerini, kelimelerin ve cümlelerin dizilimindeki kuralları tespit etmek. Yaygın olan kullanımdan başlayıp nadir olanlara doğru gitmek.
2. Her dersin konusu belirlemek ve konuları aşama aşama takip etmek.
3. Konunun öğrenildiği derste ve bir sonraki derste kelimeleri ve dizilimleri yeteri kadar tekrar etmek.¹⁸

Dil öğrenenlerin birçoğunun tereddütle baktığı nokta şudur: Dil kurallarını öğrenmeden yapılan binlerce kelime ezberi o dili konuşmayı veya kullanmayı mümkün kılmıyor. Bu söylem çok yaygındır. Ancak en az bu söylem kadar doğru olan başka bir durum daha vardır. O da sadece bir dilin kurallarının tamamını öğrenmenin de o dili konuşmayı mümkün kılmadığıdır.¹⁹

Bundan dolayı Arapça öğretiminde özellikle de nahiv öğretiminde, yaygın kelimelerin seçilmesi ve kullanılmasına dikkat edilmelidir. Kelimelerin yaygın olması dil araştırmacılarının da önem verdiği bir husustur. Çünkü bu kelimeler toplumun çeşitli alanlardaki düşüncelerini resmeder. Diğer yandan kelimeler manaya delaleti konusunda sürekli gelişim içerisinde. Seçilen kelimeler cümleyi zorlaştırmaktadır. Zorluğun sebebi ise bu tür kelimelerin artık kullanılmaması ya da az bilinen anlamında kullanılmasıdır. Kelimenin yaygın olması demek cümle içindeki anlamının belirli ve bilinen olması veya birden fazla anlamı varsa hepsinin bilinen anlamlar olmasıdır. Birden fazla anlamı olan kelimelerin bilinen anlamlarında kullanılması, tek anlamlı kelimelerin kullanılmasından daha yaygındır.²⁰

4- Fiil ve Harfi Cer İlişkisi

Nahvî tariflere bakıldığı zaman hemen hemen hepsinin ittifak ettiği husus şudur: Fiillerin anlamları ve ifadenin delaleti konusunda harf-i cerlerin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bunun sebebi ise harfi cerlerin kullanım alanlarının ve cümle içindeki

¹⁶ Bekir, Ahmed Abdülvehhab, *Mu'cemu ümmühâti'l-ef'âl meânihâ ve evcuhu isti'mâlihâ*, (Beirut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmiyyi, 1. Baskı, 1997), 1/5.

¹⁷ İbn Haldun, Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddîmetü İbn Haldun*, thk. Ali Abdülvahid Vâfi, (Kahire: Dâru'n-Nahda li'n-Neşr, 2014), 3/1146.

¹⁸ Ulvî, Hafız İsmail ve Velid Ahmed el-Inâtî, *Es'iletü'l-lüğa es'iletü'l-lisâniyyât hasiletü nusfi karnin mine'l-lisâniyyât fi's-sekâfeti'l-Arabiyye*, (Riyad: Dâru'l-Emân, 1. Baskı, 2009), 64.

¹⁹ Râzî, Abdülhakim vd., *Kâimetu Mekke li'l-müfredâti's-şâia*, (Mekke: Metâbiu's-Safâ, ty.), 12.

²⁰ Dâvud, Muhammed Muhammed, *Lüğaviyyât muhdese fi'l-Arabiyyeti'l-muâsıra*, (Kahire: Dâr Ğarîb, 2006), 32-33.

konularının geniş olmasıdır.²¹ Edatlarla cümle terkibi arasındaki ilişki bir birini tamamlama ilişkisidir. Biri olmadan diğeri müstakil bir anlam ifade edemez. Bundan dolayı Arapça cümlelerin çoğunluğunda anlamı ifade etme bu edatlara/harflere dayanır. Harflere ve harflerin manalarına gösterilen önem de bu sebepten kaynaklanmaktadır.²²

Hz. Peygamber'in risaleti öncesinde bir kabile dili olan Arapça, Kur'an-ı Kerim'in inşiyle birlikte bir medeniyet dili niteliği kazanmıştır. Arapça'nın bu derece gelişmesinde Kur'an'ın çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. Cahiliye döneminde ticarî ilişkiler sebebi ile dil alanındaki karşılıklı etkileşim bir tarafa bırakılırsa, Arapça'nın Arap olmayanlara sistematik tarzda öğretiminin de İslam'ın doğup yayılmasıyla başladığı söylenebilir.²³

Bir dil öğretiminde kullanılacak birincil kaynaklar, o dilde yazılan en eski, tahrif edilmemiş ve herkes tarafından ortak nokta kabul edilen kaynaklardır. Kur'an, özellikle bu hususta bütün Araplar açısından ortak paydadır ve yüzyıllar boyunca Arapça'nın canlılığını korumuştur. Bu sebeple Kur'an'ın Arapça öğretiminde kaynak olarak kullanılması yaygın görülen bir durumdur.

Yabancı dil öğreniminde önemli olan hususlardan biri o dilin yapısına, cümle kuruluşuna, kullanılan edatlara ve bağlaçlara hakim olmaktır. Nitekim eğitim sürecinde karşılaşılan zorlukların birçoğu bu hususlara dikkat edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu zorluklar diğ dillerde olduğu gibi Arapça öğretiminde de görülmektedir. Ülkemizde Arapça öğretiminde karşılaşılan bu zorlukların çözümüne dair eleştiri ve öneri niteliğinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır.²⁴ Söz konusu çalışmalardan biri olan bu çalışmamız da bir öneri niteliğinde olup Arapça öğretiminde kullanılmak üzere Kur'an'da harf-i cerlerle beraber kullanılan yaygın fiillerin bir listesi hazırlanmıştır. Bu listede hangi fiilin hangi harf-i cerle kullanıldığı tespit edilmiştir. Listemizde her harfle başlayan on fiil örneği sunulmaktadır. İlgili liste şu şekildedir:

Kur'an'ı Kerimde Harfi Cerlerle Beraber Kullanılan Fiiller									
	Fiil Kökü	إلى	ب	حَتَّى	على	عن	في	ل	من
1	أَبَقَ	إلى	-	-	-	-	-	-	-
2	أَتَى	إلى	ب	حَتَّى	على	عن	في	ل	من
3	أَثَرَ	-	-	-	على	-	-	-	-
4	أَجَلَ	-	-	-	-	-	-	ل	-
5	أَخَذَ	إلى	ب	حَتَّى	على	-	في	ل	من

²¹ Ebü Hassân, Ahmed Hasan, *Şibhü'l-cümle fi'l-Kur'an'ı'l-Kerim*, Yüksek Lisan Tezi, (Ürdün: Câmiatü Âli'l-Beyt, 1997), 38.

²² Câd, Esmâ Muhammed Süleyman, *Meânü harfi'l-cerri'l-bâi ve eseruhü fi tefsiri'l-hadisi'n-nebevî fi kitâbi Umdeti'l-Kârî li'l-İmâmi'l-Aynü tatbikan*, (Mısır: Külliyyetü'l-Âdâb, www. Alukah.net e.t. 14/01/2019, 2017), 10.

²³ Bostancı Ahmet, "Ürdün Üniversitesinde Yabancılara Arapça Öğretimi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8/53-54 (2003).

²⁴ Temel, Ahmet Vefa, "Türkiye'de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme", *dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi)*, Bahar 2015, Cilt:3, Yıl:3, Sayı:5, 3, ss. 166-174.

6	أخر	إلى	-	-	-	عن	-	ل	-
7	أدي	إلى	-	-	-	-	-	-	-
8	أذي	-	ب	حتى	-	-	في	ل	من
9	أذن	إلى	ب	-	على	-	في	ل	من
10	أسي	-	-	-	على	-	-	-	-
11	بأس	-	ب	-	-	-	-	-	-
12	بتل	إلى	-	-	-	-	-	-	-
13	بثت	-	-	-	-	-	في	-	من
14	بجس	-	-	-	-	-	-	-	من
15	بحث	-	-	-	-	-	في	-	-
16	بخس	-	-	-	-	-	في	-	من
17	بخل	-	ب	-	-	عن	-	-	-
18	بدأ	-	ب	-	-	-	-	-	من
19	بدل	-	ب	حتى	-	-	-	-	من
20	بدو	-	ب	حتى	-	-	في	ل	من
21	تبع	-	ب	حتى	على	عن	في	-	من
23	ترف	-	-	-	-	-	في	-	-
24	ترك	-	-	-	على	-	في	ل	من
25	تلل	-	-	-	-	-	-	ل	-
26	تلو	-	ب	-	على	-	في	ل	من
27	تمم	إلى	ب	-	على	-	في	ل	من
28	توب	إلى	-	-	على	-	-	-	من
29	نيه	-	-	-	-	-	في	-	-
30	ثبت	-	ب	-	-	-	في	-	-
31	ثخن	-	-	-	-	-	في	-	-
32	ثرب	-	-	-	على	-	-	-	-
33	تقف	-	-	-	-	-	في	-	-
34	ثقل	إلى	-	-	-	-	في	-	-
35	ثوب	-	ب	-	-	-	-	-	-
36	ثور	-	ب	-	-	-	-	-	-

37	جَار	إلى	ب	-	-	-	-	-	-
38	جَبُو	إلى	-	-	-	-	-	-	من
39	جَثَّ	-	-	-	-	-	-	-	من
40	جحد	-	ب	-	-	-	-	-	-
41	جدل	-	ب	-	-	عن	في	-	-
42	جري	إلى	ب	-	-	-	في	ل	من
43	جرح	-	ب	-	-	-	-	-	-
44	جرر	إلى	-	-	-	-	-	-	-
45	جرم	-	-	-	على	-	-	-	-
46	حزي	-	ب	-	-	عن	في	-	من
47	جعل	إلى	-	-	على	-	في	ل	من
48	جفو	-	-	-	-	عن	-	-	-
49	جلب	-	ب	-	على	-	-	-	-
50	حاش	-	-	-	-	-	-	ل	-
51	حَب	إلى	ب	حَتَّى	على	عن	-	-	من
52	حبر	-	-	-	-	-	في	-	-
53	حبس	-	-	-	-	-	-	-	من
54	حبط	-	-	-	-	عن	في	-	-
55	حجج	-	ب	-	-	-	في	-	من
56	حدث	-	ب	-	-	-	-	ل	من
57	حرب	-	-	-	-	-	-	-	من
58	حرر	-	-	-	-	-	-	-	من
59	حرص	-	-	-	على	-	-	-	-
60	خبت	إلى	-	-	-	-	-	ل	-
61	خبط	-	-	-	-	-	-	-	من
62	ختم	-	-	-	على	-	-	-	-
63	خرب	-	ب	-	-	-	-	-	-
64	خرج	إلى	ب	-	على	-	في	ل	من
65	خرر	-	-	-	على	-	-	ل	من
66	خرق	-	ب	-	-	-	-	ل	-

67	خزي	-	-	-	-	-	في	-	-
68	خسأ	-	-	-	-	-	في	-	-
69	خسر	-	ب	-	-	-	-	-	-
70	دبر	إلى	-	-	-	-	-	-	من
71	دحض	-	ب	-	-	-	-	-	-
72	دخر	-	-	-	-	-	في	-	-
73	دخل	إلى	ب	حتى	على	-	في	ل	من
74	درأ	-	ب	-	-	عن	في	-	-
75	درج	-	-	-	-	-	-	-	من
76	درس	-	-	-	-	-	في	-	-
77	درك	-	-	-	-	-	في	-	من
78	دري	-	ب	-	-	-	-	-	-
79	دسس	-	-	-	-	-	في	-	-
80	ذبح	-	-	-	على	-	-	-	-
81	ذراً	-	-	-	على	-	في	ل	-
82	ذكر	-	ب	حتى	على	-	في	-	من
83	ذلل	إلى	-	-	-	-	-	ل	-
84	ذهب	إلى	ب	حتى	على	عن	في	-	-
85	ذهل	-	-	-	-	عن	-	-	-
86	ذوق	-	ب	-	-	-	في	-	من
87	ذيع	-	ب	-	-	-	-	-	-
88	رأي	إلى	ب	حتى	على	-	في	ل	من
89	ربص	-	ب	حتى	-	-	-	-	-
90	ربط	-	-	-	على	-	-	-	-
91	ربو	-	-	-	-	-	في	-	-
92	رجع	إلى	-	-	-	-	في	-	-
93	رجو	-	-	-	-	-	-	ل	من
94	ردد	إلى	ب	-	على	عن	في	ل	من
95	ردف	-	-	-	-	-	-	ل	-
96	رزق	-	ب	-	-	-	في	-	من

97	زاد	إلى	ب	-	على	-	في	ل	من
98	زجو	-	-	-	-	-	في	ل	-
99	زحزح	-	-	-	-	عن	-	-	-
100	زعم	-	-	-	-	-	-	-	من
101	زكو	-	ب	-	-	-	-	ل	من
102	زلزل	-	-	حتى	-	-	-	-	-
103	زلف	-	-	-	-	-	-	ل	-
104	زلق	-	ب	-	-	-	-	-	-
105	زالل	-	ب	-	-	عن	-	-	-
106	زوج	-	ب	-	-	-	-	-	-
107	زور	-	-	-	-	عن	-	-	-
108	زول	-	-	-	-	-	-	-	من
109	زيغ	-	-	-	-	عن	-	-	من
110	سال	-	ب	حتى	على	عن	في	-	من
111	سأم	-	-	-	-	-	-	-	من
112	سبيب	-	ب	-	-	-	-	-	-
113	سبح	-	ب	حتى	-	-	في	ل	من
114	سبغ	-	-	-	على	-	-	-	-
115	سبق	إلى	ب	-	على	-	-	ل	من
116	سجد	-	-	-	-	-	في	ل	من
117	سجر	-	-	-	-	-	في	-	-
118	سجن	-	-	حتى	-	-	-	-	-
119	سحب	-	-	-	على	-	في	-	-
120	شبه	-	-	-	على	-	-	ل	من
121	شخص	-	-	-	-	-	في	-	-
122	شدد	-	ب	-	على	-	في	-	-
123	شرب	-	ب	حتى	-	-	في	-	من
124	شرح	-	ب	-	-	-	-	ل	-
125	شرد	-	ب	-	-	-	-	-	-
126	شرع	-	-	-	-	-	-	ل	من

127	شرق	-	ب	-	-	-	-	-	-
128	شرك	-	ب	-	-	-	في	-	من
129	شعر	-	ب	-	-	-	-	-	-
130	صبيب	-	-	-	على	-	-	-	من
131	صبر	-	-	حتى	على	عن	-	ل	من
132	صبو	إلى	-	-	-	-	-	-	-
133	صحب	-	-	-	-	-	في	-	-
134	صدد	-	-	-	-	عن	-	ل	من
135	صدع	-	ب	-	على	-	-	-	-
136	صدف	-	-	-	-	عن	-	-	-
137	صدق	-	ب	-	على	-	-	-	-
138	صرخ	-	-	-	-	-	في	-	-
139	صرر	إلى	-	-	على	-	-	-	-
140	ضحك	-	-	-	-	-	-	-	من
141	ضرب	-	ب	حتى	على	عن	في	ل	من
142	ضرر	إلى	ب	-	-	-	في	-	من
143	ضعف	-	-	-	-	-	في	ل	من
144	ضلل	-	ب	حتى	على	عن	في	-	من
145	ضمم	إلى	-	-	-	-	-	-	من
146	ضوا	-	-	-	-	-	-	ل	-
147	ضيع	-	-	-	-	-	-	-	من
148	ضيق	-	ب	-	على	-	-	-	-
149	طبع	-	ب	-	على	-	-	-	-
150	طعم	-	-	-	على	-	-	ل	من
151	طعن	-	-	-	-	-	في	-	-
152	طغي	-	-	-	-	-	في	-	-
153	طفأ	-	ب	-	-	-	-	-	-
154	طع	إلى	-	-	على	-	-	-	من
155	طلق	إلى	-	حتى	-	-	-	ل	من
156	طمس	-	-	-	على	-	-	-	-

157	طمع	-	-	-	-	-	في	-	-
158	طمئن	-	ب	-	-	-	-	-	-
159	طهر	-	ب	-	-	-	-	ل	-
160	ظفر	-	-	-	على	-	-	-	-
161	ظلم	-	ب	-	على	-	في	-	من
162	ظلل	-	-	-	على	-	-	-	-
163	ظماً	-	-	-	-	-	في	-	-
164	ظنن	-	ب	-	-	-	-	-	-
165	ظهر	-	ب	-	على	-	في	-	من
166	عبأ	-	ب	-	-	-	-	-	-
167	عبد	-	-	حتى	على	-	-	-	من
168	عبر	-	-	-	-	-	-	ل	-
196	عتل	إلى	-	-	-	-	-	-	-
170	عتو	-	-	-	-	عن	-	-	-
171	عثر	-	-	-	على	-	-	-	-
172	عثي	-	-	-	-	-	في	-	-
173	عجب	-	-	-	-	-	في	-	من
174	عجز	-	-	-	-	-	في	-	من
175	عجل	إلى	ب	-	على	عن	في	ل	من
176	عدد	-	-	-	-	-	-	ل	من
177	عدل	-	ب	-	-	-	-	-	-
178	عدو	-	ب	-	على	عن	في	-	من
179	عذب	-	ب	-	-	-	في	-	-
180	غدر	-	-	-	-	-	-	-	من
181	غدو	-	-	-	على	-	-	-	من
182	غرب	-	-	-	-	-	في	-	-
183	غرر	إلى	ب	حتى	-	-	في	-	-
184	غرف	-	ب	-	-	-	-	-	-
185	غرق	-	ب	-	-	-	في	-	من
186	غرو	-	ب	-	-	-	-	-	-

187	غسل	إلى	-	-	-	-	-	-	-
188	غشي	-	-	-	على	-	-	-	من
189	غضب	-	-	-	على	-	-	-	-
190	فتح	-	ب	حتى	على	-	-	ل	من
191	فتر	-	-	-	-	عن	-	-	-
192	فتن	-	ب	-	على	عن	في	-	-
193	فتي	-	-	-	-	-	في	-	من
194	فجر	-	-	-	-	-	في	ل	من
195	فخر	-	-	-	-	-	-	-	من
196	فدي	-	ب	-	-	-	-	-	من
197	فرح	-	ب	-	-	-	في	-	-
198	فرر	إلى	-	-	-	-	-	-	من
199	فرض	-	-	-	على	-	في	ل	-
200	قبس	-	-	-	-	-	-	-	من
201	قبض	إلى	-	-	-	-	-	-	من
202	قبل	-	ب	-	على	عن	في	ل	من
203	قتل	-	ب	حتى	-	-	في	-	من
204	قدد	-	-	-	-	-	-	-	من
205	قدر	-	-	حتى	على	-	في	ل	من
206	قدس	-	-	-	-	-	-	ل	-
207	قدم	إلى	ب	-	-	-	-	ل	من
208	قدو	-	ب	-	-	-	-	-	-
209	قذف	-	ب	-	على	-	في	-	من
210	كذب	-	-	-	-	-	في	-	-
211	كبت	-	-	-	-	-	-	-	من
212	كبر	-	ب	-	على	عن	في	-	من
213	ككب	-	-	-	-	-	في	-	-
214	كتب	إلى	ب	-	على	-	في	ل	من
215	كثر	-	-	-	-	-	في	-	من
216	كذب	-	ب	حتى	على	-	-	-	من

217	كرم	-	-	-	على	-	-	-	-
218	كره	إلى	-	حتى	على	-	-	-	من
219	كسب	-	-	-	على	-	في	ل	من
220	لبث	إلى	ب	-	-	-	في	-	من
221	لبس	-	ب	-	على	-	-	-	من
222	لجج	-	-	-	-	-	في	-	-
223	لحد	إلى	-	-	-	-	في	-	-
224	لحق	-	ب	-	-	-	-	-	من
225	لزم	-	-	-	-	-	في	-	-
226	لعب	-	-	حتى	-	-	-	-	-
227	لعن	-	ب	-	على	-	في	-	-
228	لغو	-	-	-	-	-	في	-	-
229	لقت	-	-	-	-	عن	-	-	من
230	لمتّع	إلى	ب	حتى	على	-	في	-	من
231	مثل	-	-	-	-	-	-	ل	-
232	محن	-	-	-	-	-	-	ل	-
233	مدد	إلى	ب	حتى	-	-	في	ل	من
234	مرر	-	ب	-	على	-	-	-	من
235	مرد	-	-	-	على	-	-	-	-
236	مري	-	ب	-	على	-	في	-	-
237	مسح	إلى	ب	-	-	-	-	-	من
238	مسخ	-	-	-	على	-	-	-	-
239	منسس	-	ب	-	-	-	في	-	من
240	نأى	-	ب	-	-	-	-	-	-
241	نبأ	-	ب	-	على	عن	في	-	من
242	نبت	-	ب	-	على	-	في	ل	من
243	نبتذ	إلى	ب	-	على	-	في	-	من
244	نبتط	-	-	-	-	-	-	-	من
245	نجو	إلى	ب	-	-	-	في	-	من
246	نحت	-	-	-	-	-	-	-	من

247	ندو	إلى	ب	-	-	-	في	ل	من
248	نذر	-	ب	-	-	-	-	ل	من
249	نزع	-	-	-	-	عن	في	-	من
250	هبط	-	ب	-	-	-	-	-	من
251	هجد	-	ب	-	-	-	-	ل	-
252	هجر	إلى	-	-	-	-	في	-	من
253	هجع	-	-	-	-	-	-	-	من
254	هدي	إلى	ب	-	-	-	في	ل	من
255	هرع	إلى	-	-	على	-	-	-	-
256	هزأ	-	ب	-	-	-	-	-	من
257	هزز	إلى	ب	-	-	-	-	-	-
258	هزم	-	ب	-	-	-	-	-	-
259	هشش	-	ب	-	على	-	-	-	-
260	وبق	-	ب	-	-	-	-	-	-
261	وثق	-	ب	-	-	-	-	-	-
262	وجد	-	ب	-	على	عن	في	ل	من
263	وجس	-	-	-	-	-	في	-	من
264	وجف	-	-	-	على	-	-	-	من
265	وجه	-	-	-	-	-	-	ل	-
266	وحي	إلى	ب	-	-	-	في	ل	من
267	ودد	-	-	-	-	-	-	-	من
268	وذر	-	-	حتى	على	-	في	-	من
269	ورث	-	ب	-	على	-	-	-	من
270	يأس	-	-	-	-	-	-	-	من
271	يسر	-	ب	-	-	-	-	ل	من
272	يقن	-	ب	-	-	-	-	-	-
273	يهم	-	-	-	-	-	-	-	من

Kur'an'da yaygın olan harf-i cerlerin kullanım oranlarına bakıldığı zaman tarafımızca yapılan tespite göre الى harf-i ceri, çeşitli fiiller ve tekrarlarıyla beraber farklı anlamlarda toplam

617 defa kullanılmıştır. Bunların içinde en fazla gayenin (sınırın) bitişi anlamında kullanılmıştır. ب harf-i ceri, en fazla ilsak anlamında olmak üzere toplam 2008 defa kullanılmıştır. على harf-i ceri, en fazla mecâzî isti'lâ (yükseklik) anlamında olmak üzere toplam 986 defa kullanılmıştır. عن harf-i ceri, en fazla mecâzi mücâvezet (sınırı aşma, geçme) anlamında olmak üzere toplam 392 defa kullanılmıştır. في harf-i ceri, en fazla hakikî mekan zarfı anlamında olmak üzere toplam 998 defa kullanılmıştır. ل harf-i ceri, en fazla ta'lîl (sebep) anlamında olmak üzere toplam 1159 defa kullanılmıştır. من harf-i ceri ise en fazla gayenin (sınırın) başlangıcı anlamında olmak üzere toplam 2030 defa kullanılmıştır. Bu tespite göre en fazla kullanımdan en aza doğru harf-i cerlerin sıralaması من, ب, ل, في, على, لي ve عن şeklindedir.

Mesela ayetlerde farklı harfi cerlerle kullanılan ضرب "dövdü" fiili farklı anlamları ifade etmektedir. وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ "İşte (bu hadiseden sonra) üzerlerine aşâğılık ve yoksulluk damgası vuruldu"²⁵ ayetinde على harfi ceri ile kullanılan ضرب fiili damga vurmak anlamındadır. إِذَا ضَرَبُوا "Baş örtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler"²⁷ ayetinde de ب harfi ceri ile kullanıldığı zaman salıvermek, bırakmak anlamındadır.

Sonuç

Yabancı dil öğretiminde süreci hızlandıracak ve büyük oranda dil öğrenimine yardımcı olacak hususlardan biri o dilde yaygın olan kullanımların ele alınmasıdır. Dil öğretiminde, yaygın örneklerin kullanılmasına ve bu örneklerin de cümle içindeki farklı kullanımlarının kademe kademe işlenmesine dikkat edilmelidir. Böylelikle yeni bir dil öğrenen kişi zamanla o dili iyi konuşanlar seviyesine ulaşabilir. Bunların yanı sıra dil eğitimi veren kurumların yaygın kullanılan kelimelerden oluşan özel sözlükler hazırlamaya davet edilmesi ve bu sözlüklerin her ortamda etkin kılınması gerekmektedir.

Kur'an'ı Kerim bütün Müslümanların ortak noktasıdır ve Arapça'yı günümüze kadar dinamik tutmuştur. Bunun yanı sıra tahrife uğramamış olması ve herkes tarafından kabul edilen en eski kaynak olması itibarı ile Arapça öğretiminde kullanılacak en temel argümanlardan biridir. Bu noktadan hareketle ayetlerde sıkça kullanılan fiiller ve beraber kullanıldıkları harf-i cerler Arapça öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır.

Kur'an'da yaygın olan harf-i cerler incelendiği zaman görülmektedir ki 2030 defa olmak üzere en fazla من harf-i ceri kullanılmış ve en çok kullanıldığı anlamı gayenin (sınırın) başlangıcıdır. Gayenin başlangıcı, fiilin ve eylemin nereden başladığıdır. Mesela سيرت من البصرة "Basra'dan yürümeye başladım" cümlesinde من harf-i ceri yürümenin başladığı yeri ifade etmek için kullanılmaktadır. İkinci sırada en fazla ilsâk anlamında olmak üzere toplam 2008 defa kullanılan ب harf-i ceri bulunmaktadır. Üçüncü sırada en fazla ta'lîl (sebep) anlamında olmak üzere toplam 1159 defa kullanılan ل harf-i ceri bulunmaktadır. Dördüncü sırada, en fazla hakikî mekan zarfı anlamında olmak üzere toplam 998 defa kullanılan في harf-i ceri; beşinci sırada en fazla mecâzî isti'lâ (yükseklik) anlamında olmak üzere toplam 986 defa kullanılan على harf-i

²⁵ Bakara, 2/61.

²⁶ Ali İmrân, 3/156.

²⁷ Nur, 24/31.

ceri; altıncı sırada en fazla gayenin (sınırın) bitişi anlamında olmak üzere toplam 617 defa kullanılan الى harf-i ceri bulunmaktadır. Yedinci sırada ise en fazla mecâzi mücâvezet (sınırı aşma, geçme) anlamında olmak üzere toplam 392 defa kullanılan عن harf-i ceri bulunmaktadır.

Hangi harf-i cerin hangi fiille kullanıldığını öğrenmek ve cümleye ne tür anlamlar kazandırdığını bilmek Kur'ân'ı ve hadisleri anlamada özellikle de Arapça öğreniminde büyük bir rol oynamaktadır. Mesela رَغِبَ fiili في ve عن harf-i cerleri ile beraber kullanılmaktadır. في ile beraber kullanıldığı zaman istemek ve arzulu olmak manasını bildirirken عن ile beraber kullanıldığında istememek manasını bildirmektedir.

Çalışmada Kur'ân'da yaygın olarak kullanılan fiillerden ve harf-i cerlerden hazırlanan bir liste bulunmaktadır. Bu listenin birinci hedefi yabancılara Arapça öğretiminde kolaylık sağlamaktır. İkinci hedefi ise Kur'ân'da, beraber kullanılan fiiller ve harfi cerler konusunda yapılacak istatistik çalışmalara yardımcı bir kaynak olmaktır.

Kaynakça

- Ahmed Abdülvehhab, Bekir. *Mu'cemu ümmühâti'l-ef'âl meânihâ ve evcuhu isti'mâlihâ*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmiyyi, 1997.
- Bostancı, Ahmet. "Ürdün Üniversitesinde Yabancılara Arapça Öğretimi". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, (2003)
- Câd, Esmâ Muhammed Süleyman. *Meânî harfi'l-cerri'l-bâi ve eseruhû fi tefsîri'l-hadîsi'n-nebevî fi kitâbi Umdeti'l-Kârî li'l-İmâmi'l-Aynî tatbikan*. Mısır: Külliyyetü'l-Âdâb, www. Alukah.net e.t. 14/01/2019, 2017.
- Câhız, Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-tebyîn*. thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Kahire: Mektebetü'l-Hâneci, 7. Baskı, 1998.
- Cârim, Ali. *el-Cümletü'l-fi'liyye esâsu't-ta'bîr fi'l-lüğati'l-Arabiyye*. Kahire: Mecelletü Mecmai'l-Lüğati'l-Arabiyye, 1953.
- Davud, Muhammed Muhammed. *ed-Delâlet ve'l-hareket*. Kahire: Dâru Ğarîb li't-Tibâa ve'n-Neşr, 2002.
- Dâvud, Muhammed Muhammed. *Lüğaviyyât muhdese fi'l-Arabiyyeti'l-muâsıra*, Kahire: Dâru Ğarîb, 2006.
- Ebû Hassân, Ahmed Hasan. *Şibhü'l-cümle fi'l-Kur'ân'i'l-Kerîm*. Yüksek Lisan Tezi, Ürdün: Câmiatü Âli'l-Beyt, 1997.
- el-Hadîdî, Ali. *Müşkiletü ta'lîmi'l-lüğati'l-Arabiyye li ğayri'l-Arab*. Kahire: Dâru'l-Kâtibi'l-Arabî, 1966.
- ez-Zeabbelâvî, Salahuddîn. *el-Fi'l târifuhû ve aksâmuhû ve evvâbuhû şe'nuhû fi't-tâbîr*. Dimeşk: Mecelletü't-Türâsi'l-Arabî, 37-38, 1989-1990.
- Hasan, Ömer Yusuf Ukâşe. *Nazmu'l-Arabiyye nahve tasvîfin cedîd fi mukteza ta'lîmi'l-Arabiyye li'n-nâtikîne bi ğayrihâ*. Doktora Tezi, Umman: Ürdün Üniversitesi, 2001.
- Hassân Temmâm. *el-Ahtâu'l-lüğaviyyetü't-tahrîriyye li-tullâbi'l-müstevi'l-mütekaddim fi Ma'hedi'l-Lüğati'l-Arabiyye bi Câmiati Ümmi'l-Kurâ. Vizâretü't-Ta'lîmi'l-Âlî*, t.y.
- İbn Haldun, Abdurrahman b. Muhammed. *Mukaddimetü İbn Haldun*. thk. Ali Abdülvahid Vâfi, Kahire: Dâru'n-Nahda li'n-Neşr, 2014.
- İbnü'l-Kûtiyye, Muhammed b. Ömer b. Abdilaziz. *el-Ef'âl*. thk. Ali Fûde, Kahire: Mektebetü'l-Hâneci, 2. Baskı, 1993.
- İsmail, Yasir; Raziye bintü Salih. *el-Ef'âlü'l-Arabiyyetü'l-müteaddiyye bi'l-harf min minzâri'l-lüğati'l-ecnebiyye el-lüğatü'l-Mâlîziyye enmûzecen*, Mecelletü't-Tecdid, 41, 2017.
- Mübarek, Muhammed. *Fıkhü'l-lüğâ ve hasâisü'l-Arabiyye*. Dimeşk: Dâru'l-Fikir, 2. Baskı, 1964.
- Râzî, Abdülhakim vd. *Kâimetu Mekke li'l-müfredâti's-şâia*. Mekke: Metâbiu's-Safâ, ty.
- Rummâlî, Memduh Abdurrahman. *Devru Harfi'l-cer fi tahvîli'l-terkîb ve eseruhu fi nakli'l-vazîfeti'n-nahviyye*. Mısır: Minya Üniversitesi, ty.

- Sîbeveyh, Amr b. Osman. *el-Kitâb*. thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Kahire: Mektebetü'l-Hâneçî, 2. Baskı, 1982.
- Temel, Ahmet Vefa. "*Türkiye'de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme*". Abant: AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Bahar, 2015.
- Ulvî, Hafız İsmail ve Velîd Ahmed el-Inâtî. *Es'iletü'l-lüğa es'iletü'l-lisâniyyât hasîletü nısfî karnin mine'l-lisâniyyât fi's-sekâfeti'l-Arabiyye*. Riyad: Dâru'l-Emân, 2009.
- Valfnoson, İsrail. *Târîhu'l-lüğâti's-Sâmiyye*. Kahire: Matbaatü'l-İ'timâd, 1914.